

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ МАЛИМИ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

© 2016 ЩЕРБАКОВА І. Б.

УДК 330.322.01

Щербакова І. Б. Методичний інструментарій оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами

У статті представлено методичний інструментарій оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами. Зазначено його особливості: 1) визначення доцільності та ефективності способу залучення інвестицій в аспекті залучення інвестицій; 2) визначення доцільності та ефективності способу залучення інвестицій з урахуванням ефективності проекту; 3) визначення інтегральної доцільності та ефективності способу залучення інвестицій; 4) урахування варіантності способів залучення інвестицій; 5) урахування в оцінюванні доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами варіантів: відмова від залучення інвестицій; відмова від реалізації проекту; 6) простота розрахунку показників методичного інструментарію та стислість методичного інструментарію; 7) наявність короткого резюме проекту, яке стисло та зрозуміло надає інформаційно-аналітичні дані стосовно: підприємства – ініціатора проекту; теми проекту; значення розрахованих показників оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій; 8) формування комерційної презентації проекту.

Ключові слова: оцінювання доцільності, оцінювання ефективності, економічний ефект, строк окупності.

Рис.: 1. **Формул:** 12. **Бібл.:** 12.

Щербакова Ірина Борисівна – здобувач, кафедра обліку, аналізу та аудиту, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: favorit_m@ukr.net

УДК 330.322.01

Щербакова И. Б. Методический инструментарий оценивания целесообразности и эффективности привлечения инвестиций малыми промышленными предприятиями

В статье представлен методический инструментарий оценивания целесообразности и эффективности привлечения инвестиций малыми промышленными предприятиями. Обозначены его особенности: 1) определение целесообразности и эффективности способа привлечения инвестиций в аспекте привлечения инвестиций; 2) определение целесообразности и эффективности способа привлечения инвестиций с учетом эффективности проекта; 3) определение интегральной целесообразности и эффективности способа привлечения инвестиций; 4) принятие во внимание варианты способов привлечения инвестиций; 5) включение в оценивание целесообразности и эффективности привлечения инвестиций малыми промышленными предприятиями вариантов: отказ от привлечения инвестиций; отказ от реализации проекта; 6) простота расчетов показателей методического инструментария и краткость методического инструментария; 7) включает резюме проекта, которое кратко и понятно предоставляет информационно-аналитические данные относительно: предприятия-инициатора проекта; темы проекта; значения рассчитанных показателей оценивания целесообразности и эффективности привлечения инвестиций; 8) формирует коммерческую презентацию проекта.

Ключевые слова: оценивание целесообразности, оценивание эффективности, экономический эффект, срок окупаемости.

Рис.: 1. **Формул:** 12. **Библ.:** 12.

Щербакова Ирина Борисовна – соискатель, кафедра учета, анализа и аудита, Одесский национальный политехнический университет (пр. Шевченко, 1, Одесса, 65044, Украина)

E-mail: favorit_m@ukr.net

UDC 330.322.01

Shcherbakova I. B. Methodical Instrumentarium for Evaluating the Expediency and Efficiency of Attracting Investments by Small Industrial Enterprises

The article presents methodical instrumentarium for evaluating the expediency and efficiency of attracting investments by small industry enterprises. Its features have been specified as follows: 1) determining the expediency and efficiency of ways to attract investments in the aspect of investment attraction; 2) determining the expediency and efficiency of ways to attract investments, taking into consideration efficiency of project; 3) determining the integral expediency and efficiency of ways to attract investments; 4) taking into consideration variance of ways to attract investments; 5) inclusion in the evaluating the expediency and efficiency of attracting investments by small industry enterprises of variations: rejection of investment attraction; rejection of project implementation; 6) ease of calculating the indicators of the methodical instrumentarium and brevity of the methodical instrumentarium; 7) includes a summary of project, which briefly and clearly provides information-analytical data on: enterprise as the project proponent; theme of the project; values of calculated indicators in evaluating the expediency and efficiency of attracting investments; 8) develops a commercial presentation of project.

Keywords: evaluation of expediency, evaluation of efficiency, economic effect, payback time.

Fig.: 1. **Formulae:** 12. **Bibl.:** 12.

Shcherbakova Iryna B. – Applicant, Department of Accounting, Analysis and Audit, Odessa National Polytechnic University (1 Shevchenko Ave., Odessa, 65044, Ukraine)

E-mail: favorit_m@ukr.net

Освітлення та визначення необхідного методичного інструментарію оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами є логічною складовою процесу прийняття рішення щодо застосування проектного бізнес-партнерства як заходу залучення інвестицій. Відмітимо, що ефективність залучення обумовлює використання показників, що надають кількісне та якісне інформаційно-аналітичне забезпечення стосовно ре-

зультатів, які отримує мале промислове підприємство. Своєю чергою, визначення доцільності припускає, крім аналізу показників ефективності в межах проектного бізнес-партнерства, наявність інформаційно-аналітичного забезпечення ефективності інших варіантів залучення інвестицій. Виходячи з низки вищезазначених факторів, а також із специфіки сучасного середовища (дефіцит інвестицій, висока вартість кредитних ресурсів, скрутне фінансове становище малих промислових

підприємств), усе це підвищує відповідальність управлінського рішення стосовно залучення інвестицій.

Вирішенням проблем розвитку інвестування промисловості та залучення інвестицій приділено уваги багатьма науковцями, серед яких: О. Балан, Н. Ващенко, Н. Гребенюк, В. Гришко, В. Гунько, І. Жувагіна, В. Запужляк, І. Івахненко, Т. Колмыкова, Н. Лахметкіна, М. Макарова, М. Михайленко, К. Петрова, Г. Подшиваленко, О. Товстенюк та інші. Але, незважаючи на значну кількість досліджень, проблема нестачі фінансування проектів розвитку малих промислових підприємств досить існує.

Пропонований методичний інструментарій оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами побудовано на засадах послідовності, етапності та універсальності (рис. 1). Він складається з чотирьох блоків.

Блок I. Визначення проекту для залучення інвестицій з метою його реалізації. Установлення

даних необхідних для оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій. На цьому етапі мале промислове підприємство визначає проект, під який будуть залучатися інвестиції на його реалізацію. Виходячи з особливостей підприємства та проекту визначаються необхідні дані, які будуть застосовані на подальших етапах оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій [1].

Блок II. Оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій в аспекті підходу залучення інвестицій. Охоплює етапи: 1, 1.1, 1.1.1, 1.1.2, 1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.3 та 2. Цей блок є методичним інструментарієм оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій з метою визначення доцільного та ефективного способу залучення інвестицій без урахування особливостей економічної ефективності проекту [2, 3].

Етапи 1, 1.1, 1.1.1, 1.1.2, 1.2, 1.2.1, 1.2.2, 1.3 визначають спрямованість відповідних показників оцінюван-

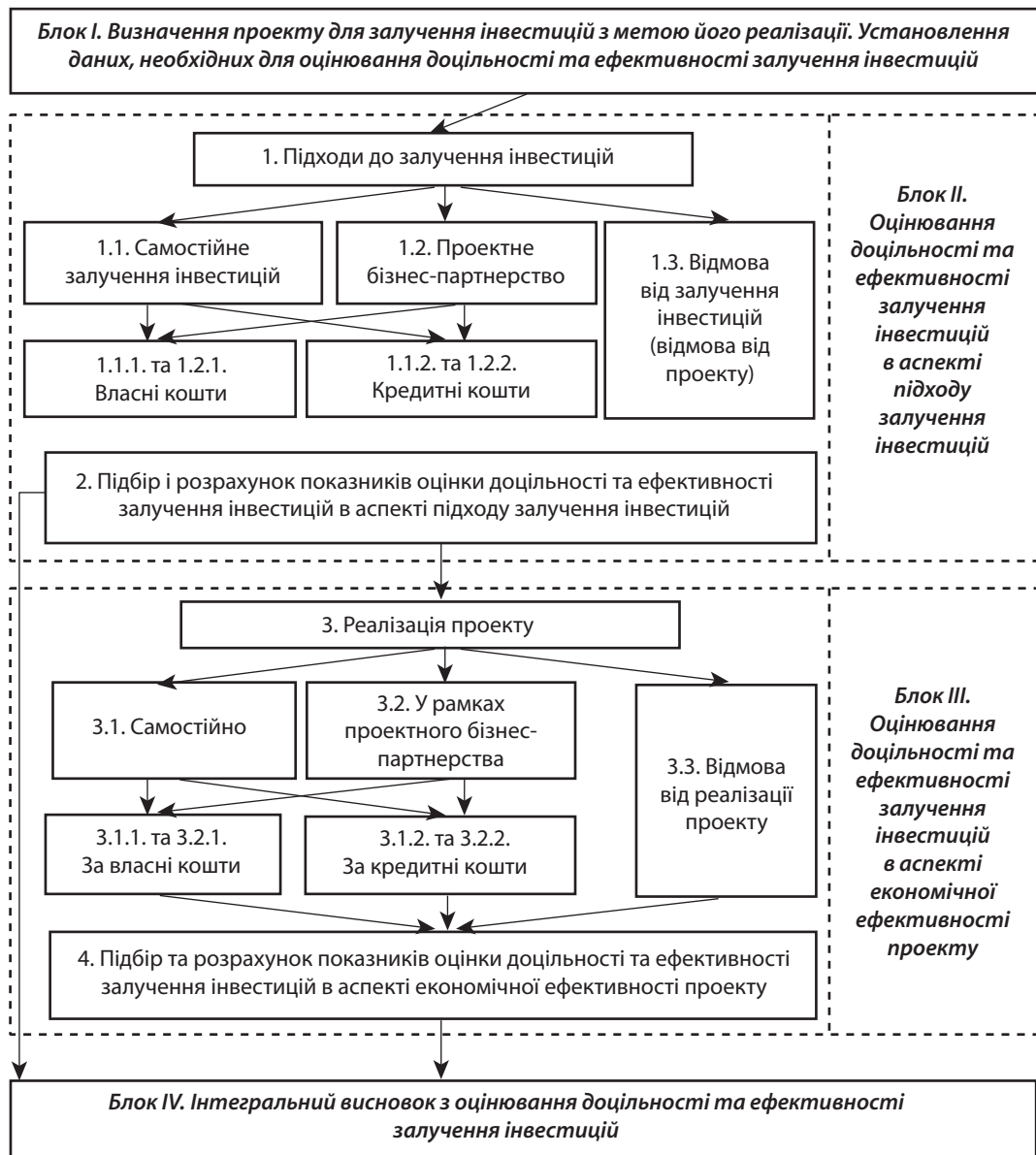

Рис. 1. Алгоритм задіяння методичного інструментарію оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами

ня доцільності та ефективності відповідно до способу залучення інвестицій у розрізі варіантів: самостійного залучення інвестицій; у рамках проектного бізнес-партнерства; відмови від залучення інвестицій (відмова від реалізації проекту) [4–6].

Етап 2. Підбір та розрахунок показників оцінки доцільності та ефективності залучення інвестицій в аспекті підходу залучення інвестицій. Оптимальним показником доцільності та ефективності способу залучення інвестицій виступає вартість використовуваного підходу до залучення інвестицій. Включає показники, які відображають вартість варіантів вирішення питання залучення інвестицій малими промисловими підприємствами. Для порівнянності значень варіантів залучення інвестицій показники розраховуються на однаковий період [7, 8].

Для розрахунку вартості залучення інвестицій, які здійснюються самостійно за рахунок власних коштів, пропонується формула [3, 5, 6]:

$$B_{icb} = I + I \cdot \frac{Bd}{100} \cdot Pin, \quad (1)$$

де B_{icb} – вартість залучення інвестицій, які здійснюються самостійно за рахунок власних коштів, грн;

I – розмір необхідних інвестицій, грн;

Bd – відсоток денної прибутковості капіталу (визначається з прибутковості активів підприємства або з розміру діючої банківської депозитної ставки), %/день;

Pin – обраний період розрахунку, днів.

Визначення вартості залучення інвестицій, які здійснюються самостійно за рахунок кредитних коштів, відбувається за формулою [3, 5, 6]:

$$B_{ick} = I + I \cdot \frac{Bk}{100} \cdot Pin, \quad (2)$$

де B_{ick} – вартість залучення інвестицій, які здійснюються самостійно за рахунок кредитних коштів, грн;

I – розмір необхідних інвестицій, грн;

Bk – відсоток денної діючої кредитної ставки, %/день;

Pin – обраний період розрахунку, днів.

Розрахунок вартості залучення інвестицій в рамках проектного бізнес-партнерства, які здійснюються за рахунок власних коштів, пропонується робити за формулою [3, 5, 6]:

$$B_{inv} = I \cdot Du + I \cdot Du \cdot \frac{Bd}{100} \cdot Pin, \quad (3)$$

де B_{inv} – вартість залучення інвестицій, які здійснюються в рамках проектного бізнес-партнерства за рахунок власних коштів, грн;

I – розмір необхідних інвестицій, грн;

Du – доля участі в проекті, %;

Bd – відсоток денної прибутковості капіталу (визначається з прибутковості активів підприємства або з розміру діючої банківської депозитної ставки), %/день;

Pin – обраний період розрахунку, днів.

Для визначення вартості залучення інвестицій, які здійснюються в рамках проектного бізнес-партнерства за рахунок кредитних коштів, пропонується формула [3, 5, 6]:

$$B_{ink} = I \cdot Du + I \cdot Du \cdot \frac{Bk}{100} \cdot Pin, \quad (4)$$

де B_{ink} – вартість залучення інвестицій, які здійснюються в рамках проектного бізнес-партнерства за рахунок кредитних коштів, грн;

I – розмір необхідних інвестицій, грн;

Du – доля участі в проекті, %;

Bk – відсоток денної діючої кредитної ставки, %/день;

Pin – обраний період розрахунку, днів.

Вартість залучення інвестицій у варіанті відмови від залучення інвестицій (відмова від проекту) приймаємо рівну нулю, тому що в аспекті доцільності та ефективності на фазі залучення відмова від залучення не несе в собі витрати та/або доходи.

Блок III. Оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій в аспекті економічної ефективності проекту. Охоплює етапи: 3, 3.1, 3.1.1, 3.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.2.1, 3.3 та 4. Цей блок є методичним інструментарієм оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій з метою визначення доцільного та ефективного способу залучення інвестицій в аспекті економічної ефективності проекту [8, 9].

Етапи 3, 3.1, 3.1.1, 3.1.2, 3.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.3 визначають спрямованість відповідних показників оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій в аспекті економічної ефективності проекту в розрізі варіантів його реалізації: самостійно; у рамках проектного бізнес-партнерства; відмови від реалізації проекту [9].

Етап 4. Підбір та розрахунок показників оцінки доцільності та ефективності залучення інвестицій в аспекті економічної ефективності проекту. Для цієї цілі оптимальними показниками виступають: річний економічний ефект і строк окупності інвестиційних витрат [10].

Для визначення річного економічного ефекту для варіантів: реалізація проекту самостійно за власні кошти; реалізація проекту самостійно за кредитні кошти; відмова від самостійної реалізації проекту пропонується формула [5, 6, 8]:

$$E_p = \Delta E_v + \Delta D_p - B_n, \quad (5)$$

де E_p – річний економічний ефект для варіантів реалізації проекту: самостійно за власні кошти; реалізація проекту самостійно за кредитні кошти; відмова від самостійної реалізації проекту, грн;

ΔE_v – річна економія витрат від впровадження проекту (розраховується за формулою (6)), грн;

ΔD_p – річний додатковий дохід від впровадження проекту (розраховується за формулою (7)), грн;

B_n – сума річних поточних витрат з реалізації проекту, грн.

Розрахунок річної економії витрат від впровадження проекту відбувається за формулою [5, 6, 8]:

$$\Delta E_v = \sum_{i=1}^n (B_{i0} - B_{i1}), \quad (6)$$

де ΔE_v – річна економія витрат від впровадження проекту, грн;

B_{i0} – річні витрати по i -му виду витрат до впровадження проекту, грн;

B_{i1} – річні витрати по i -му виду витрат після впровадження проекту, грн.

Розрахунок річного додаткового доходу від впровадження проекту відбувається за формулою [5, 6, 8]:

$$\Delta Dp = \sum_{i=1}^n (D_{i1} - D_{i0}), \quad (7)$$

де ΔDp – річний додатковий дохід від впровадження проекту, грн;

A_{i0} – річний дохід від i -го виду продукту до впровадження проекту, грн;

A_{i1} – річний дохід від i -го виду продукту після впровадження проекту, грн.

Для визначення річного економічного ефекту від реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за власні або за кредитні кошти, а також втраченого економічного ефекту в разі відмови від реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства пропонується формула [5, 6, 9]:

$$Epn = \Delta Ev + \Delta Dp \cdot Du - Vn \cdot Du, \quad (8)$$

де Epn – річний економічний ефект від реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за власні або за кредитні кошти, грн;

Du – доля участі в проекті, %;

ΔEv – річна економія витрат від впровадження проекту (розраховується за формулою (6)), грн;

ΔDp – річний додатковий дохід від впровадження проекту (розраховується за формулою (7)), грн;

Vn – сума річних поточних витрат з реалізації проекту, грн.

Для розрахунку строку окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту самостійно за власні кошти пропонується формула [5, 6, 9]:

$$P_{осв} = \frac{I}{Er}, \quad (9)$$

де $P_{осв}$ – строк окупності інвестиційних витрат для варіанту реалізації проекту самостійно за власні кошти, рік;

I – розмір необхідних інвестицій, грн;

Er – річний економічний ефект для варіанту реалізації проекту самостійно за власні кошти (визначається за формулою (5)), грн.

Для визначення строку окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту самостійно за кредитні кошти пропонується формула [5, 6, 10]:

$$P_{оск} = \frac{V_{іск}}{Er}, \quad (10)$$

де $P_{оск}$ – строк окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту самостійно за кредитні кошти, рік;

$V_{іск}$ – вартість залучення інвестицій, які здійснюються самостійно за рахунок кредитних коштів (визначається за формулою (2)), грн;

Er – річний економічний ефект для варіанта реалізації проекту самостійно за власні кошти (визначається за формулою (5)), грн.

Для розрахунку строку окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за власні кошти пропонується формула [5, 6, 10]:

$$P_{овв} = \frac{I \cdot Du}{Epn}, \quad (11)$$

де $P_{овв}$ – строк окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за власні кошти, рік;

I – розмір необхідних інвестицій, грн.;

Du – доля участі в проекті, %;

Epn – річний економічний ефект від реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за власні кошти (визначається за формулою (8)), грн.

Розрахунок строку окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за кредитні кошти відбувається за формулою [5, 6, 10]:

$$P_{окк} = \frac{V_{іокк}}{Er}, \quad (12)$$

де $P_{окк}$ – строк окупності інвестиційних витрат для варіанта реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за кредитні кошти, рік;

$V_{іокк}$ – вартість залучення інвестицій, які здійснюються в рамках проектного бізнес-партнерства за рахунок кредитних коштів (визначається за формулою (4)), грн;

Epn – річний економічний ефект від реалізації проекту в рамках проектного бізнес-партнерства за кредитні кошти (визначається за формулою (8)), грн;

Блок IV. Інтегральний висновок з оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій. На цьому етапі дані блоків I, II, III надаються у зведеній таблиці, яка відзначається такими характеристиками [11, 12]:

1. Підсумкова таблиця методичного інструментарію оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами.

2. Резюме проекту, яке містить дані підприємства – ініціатора проекту, тему проекту та значення розрахованих показників оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій.

3. Підстави для прийняття управлінських рішень стосовно оцінювання та залучення інвестицій для реалізації проекту та визначення варіанта залучення інвестицій.

4. Комерційна презентація проекту для потенційних підприємств-партнерів з метою залучення інвестицій на засадах проектного бізнес-партнерства. Презентація містить елементи психологічного впливу на потенційних підприємств-партнерів з метою спонукання до згоди на участь в проекті.

ВИСНОВКИ

Таким чином, розроблений методичний інструментарій з оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій малими промисловими підприємствами, на відміну від існуючих підходів, адаптований для проектів малих промислових підприємств, які мають тематичну та цільову спрямованість; є універсальним, бо не має регіональної та галузевої прив'язки; запропонована система показників оцінювання доцільності та ефективності залучення інвестицій на засадах проектного бізнес-партнерства дозволяє виконувати

економічне оцінювання й інші варіанти залучення інвестицій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Балан О. С. Життєвий цикл інвестиційного проекту та інвестиційні рішення / О. С. Балан // Економіка харчової промисловості. – 2012. – № 1 (13). – С. 43–47.

2. Подшиваленко Г. П. Инвестиции : учебное пособие / Г. П. Подшиваленко, Н. И. Лахметкина, М. В. Макарова и др. – М. : КРОНУС, 2004. – 176 с.

3. Товстенюк О. В. Теоретико-методичні засади здійснення фундаментальної діагностики інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств / О. В. Товстенюк // Вісник НУ «Львівська політехніка». Менеджмент ті підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 776. – С. 404–410.

4. Петрова К. В. Діагностика інвестиційної привабливості підприємства / К. В. Петрова // Управління розвитком. – 2014. – № 9 (172). – С. 120–121.

5. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств / В. І. Гунько // Фінансовий простір. – 2013. – № 1 (9). – С. 85–88.

6. Колмыкова Т. С. Инвестиционный анализ : учебное пособие / Т. С. Колмыкова. – М. : Инфра-М, 2009. – 204 с.

7. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість : сутність та засоби покращення / Н. О. Гребенюк // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – № 12. – С. 12–17.

8. Івахненко І. С. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації / І. С. Івахненко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 2. – С. 7–9.

9. Жувагіна І. О. Чинники формування інвестиційного потенціалу підприємства роздрібною торгівлю / І. О. Жувагіна // Економіка Крима. – 2013. – № 1 (42). – С. 318–322.

10. Запухляк В. З. Мотиваційні чинники інвестування та характеристики інвестиційного розвитку країн / В. З. Запухляк // Сталый розвиток економіки. – 2013. – № 5. – С. 340–350.

11. Ващенко Н. В. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства / Н. В. Ващенко, М. В. Михайленко // Торговля і ринок України : темат. зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – Вип. 31, Т. 2. – С. 31–36.

12. Гришко В. А. Місце та роль інвестиційно-інноваційного складника в загальному економічному потенціалі підприємства / В. А. Гришко // Науковий вісник НЛТУ України, 2010. – Вип. 20.6. – С. 185–191.

REFERENCES

Balan, O. S. "Zhyttievyi tsykl investytsiinoho proektu ta investytsiini rishennia" [The life cycle of the project and investment decisions.]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, no. 1 (13) (2012): 43-47.

Hunko, V. I. "Faktory ta pokaznyky formuvannia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv" [Factors and indicators of formation of investment attractiveness of enterprises]. *Upravlinnia finansovoiu ta investytsiinoiu skladovoi diialnosti pidpriemstv*, no. 1 (9) (2013): 85-89.

Hrebeniuk, N. O. "Investytsiina pryvablyvist : sutnist ta zasoby pokrashchennia" [Investment appeal: the nature and means of improvement]. *Investytsii : praktyka ta dosvid*, no. 12 (2012): 12-17.

Hryshko, V. A. "Mistse ta rol investytsiino-innovatsiinoho skladnyka v zahalnomu ekonomichnomu potentsiali pidpriemstva" [The place and role of investment and innovation component in the overall economic potential of the company]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 20 (6) (2010): 185-191.

Ivakhnenko, I. "Investytsiina diialnist v Ukraini: suchasnyi stan ta mozhlyvosti ii aktyvizatsii" [Investing in Ukraine: current situation and possibilities for its activation]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 2 (2010): 7-9.

Kolmykova, T. S. *Investitsionnyy analiz* [Investment analysis]. Moscow: Infra-M, 2009.

Podshivalenko, G. P. et al. *Investitsii* [Investments]. Moscow: KRONUS, 2004.

Petrova, K. V. "Diahnostyka investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva" [Diagnostics of investment appeal]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 9 (172) (2014): 20-21.

Tovsteniuk, O. V. "Teoretyko-metodychni zasady zdiisnennia fundamentalnoi diahnostyky investytsiinoi pryvablyvosti mashynobudivnykh pidpriemstv" [Theoretical and methodological principles of fundamental diagnosis of the investment attractiveness of engineering companies]. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VNULPM_2013_776_62.pdf

Vashchenko, N. V., and Mykhailenko, M. V. "Teoretychni osnovy formuvannia potentsialu pidpriemstva" [Theoretical Foundations of enterprise potential]. *Torhivlia i rynok Ukrainy*, vol. 2, no. 31 (2011): 31-36.

Zapukhliak, V. Z. "Motyvatsiini chynnyky investuvannia ta kharakterystyky investytsiinoho rozvytku krain" [Motivational factors of investment properties and investment development countries]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 22 (2013): 340-350.

Zhuvahina, I. O. "Chynnyky formuvannia investytsiinoho potentsialu pidpriemstva rozdrubnoi torhivli" [Determinants of investment potential retailers]. *Ekonomika Kryma*, no. 1 (42) (2013): 318-322.